

ZEEKRANT

2017

Jaarlijkse uitgave van het Vlaams Instituut voor de Zee (www.vliz.be)
en de Provincie West-Vlaanderen (www.west-vlaanderen.be)

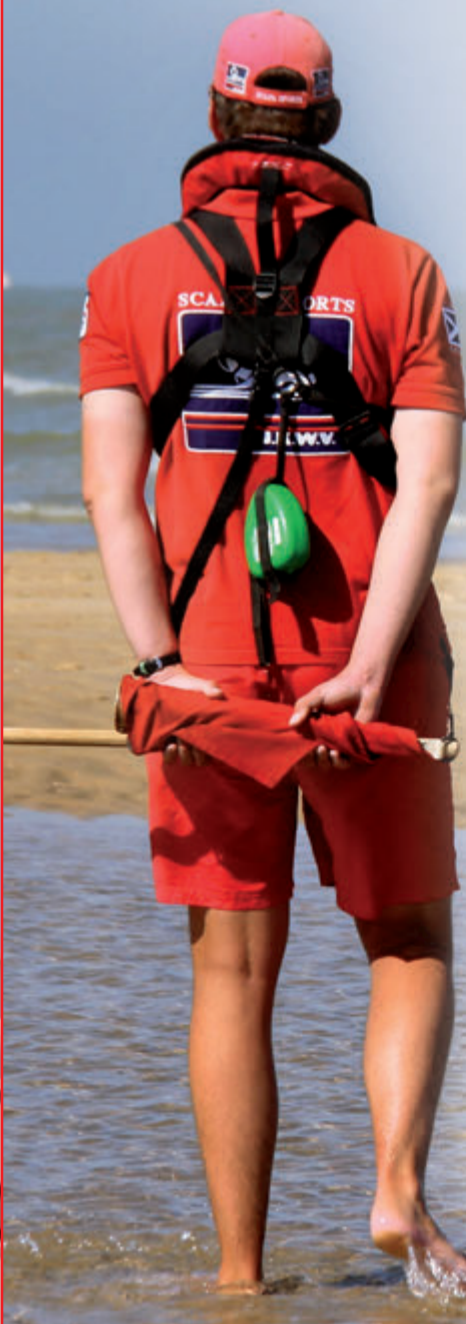
Laat het maar een mooie zomer worden, ook aan zee. Het weer mag dan wel per definitie onvoorspelbaar zijn, we kunnen er ons niet van ontdoen dat het steeds vaker gekke bokkensprongen maakt. Met kille voorjaars, zachte winters en aanhoudende nazomers tot gevolg. Klimaatwijziging wordt gezegd, de toekomst zal het uitwijzen. Maar niet getreurd, met of zonder zon biedt de ZEEKRANT 2017 soelaas en informeert deze jaarlijkse publicatie de kustbewoner en –bezoeker over actuele zeethema's. Al voor de tiende keer op rij serveren het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) en de Provincie West-Vlaanderen je bij de start van het zomerseizoen heel wat weetjes over kust en zee. En heb je nog vragen? Geen probleem, stel ze gerust aan info@vliz.be, we doen ons best om je zo snel mogelijk een passend antwoord te geven.

Onze 'rode redders' maken de kust veilig!

10

Met 82 bemande reddingsposten is onze kust voor strandgangers een van de veiligste ter wereld. Redders, waarschuwingsborden, vlaggen en boeien zorgen ervoor dat we zorgeloos kunnen genieten van een dagje zon, zee en strand. Toch blijft het strand een uitdagende omgeving waar het gevaar soms uit onverwachte hoek komt.

De Belgische reddingsposten houden 28,3 km strand of bijna de helft van onze kustlijn in de gaten. Ter vergelijking: in Australië is dit nauwelijks 3%! De tien kustgemeenten bepalen zelf welke stranden wanneer bewaakt worden. Elke gemeente moet wel minstens één zwemzone bewaken tussen 15 juni en 15 september.

Geen overbodige luxe, zo blijkt. Jaarlijks zijn er honderden tussenkomsten, waarvan het merendeel preventief. De redders grijpen met andere woorden veelal in nog voor zich een ernstig probleem stelt. Hierdoor lijkt het voor de strandganger alsof ongevallen zeer onwaarschijnlijk zijn en de Noordzee een "openluchtbad" is. Maar niets is minder waar!

Redders zijn trouwens niet alleen specialisten in het op het droge brengen en reanimeren van drenkelingen. Ze zijn ook getraind in het voortijdig herkennen van mogelijke noodsituaties. Met aangeleerde technieken speuren zij actief en geconcentreerd naar mensen in problemen. Wetenschappelijke studies tonen aan dat ervaren redders wel tot vijf keer sneller een verdrinking opmerken dan hun onervaren collega's.

Toch is een ongeluk snel gebeurd. Redders worden het vaakst opgeroepen wanneer baders door de stroming afdrijven en niet op eigen houtje terug raken. Maar ook uitglijden op strandhoofden, een hart- of epilepsie-aanval krijgen in het water, zich verwonden aan een stuk afval, een pijnlijke steek van een pieterman of kwal krijgen,... behoeven hulp. En helaas gebeurt het nog altijd dat kinderen putten of tunnels graven in het zand die vervolgens instorten.

We zijn enigszins verwend met de vele reddingsposten die 's zomers goed bemand zijn. Ook kennen we geen steile rotskliffen. Onze stranden zijn zacht hellend waardoor golven die erop breken minder hoog en krachtig zijn dan aan andere kusten. Misschien zijn we net daardoor meer onbewust van de mogelijke gevaren tijdens onze exotische strandvakanties. Het buitenland is België niet. Informeer je daarom steeds goed voordat je een strand bezoekt, waar ook ter wereld.

Bekijk de reddersposten op www.redderaanzee.be/reddersposten.html

INHOUD

Windmolens
2

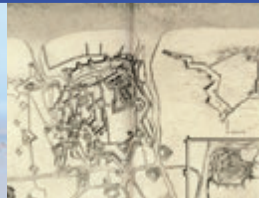
Afval
3

Zwin
4

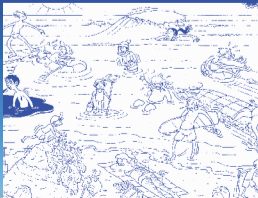
Oude kustkaarten
5

Strandvondsten
6

Zeelucht
7

Kleurplaat
8

Ook de aangespoelden blijven

Het is een droom van veel Belgen om hun oude dag aan zee door te brengen. De zee en het strand hebben nu eenmaal een sterke aantrekkingskracht, of zoals een van de "aangespoelden" het verwoordt:

"Ik heb graag open ruimtes, ik moet lucht hebben. Als ik op de dijk kom, geniet ik van de open ruimte. Ik heb het gevoel dat het daar allemaal van mij is."

Uit cijfers verzameld door de Provincie West-Vlaanderen blijkt dat vanaf een leeftijd van 40 jaar meer mensen naar zee trekken dan er van de kust naar het binnenland verhuizen. Enkel jongeren zoeken het landinwaarts. De grootste groep verhuizers richting kust vind je tussen de leeftijd van 55 en 65 jaar. Met pensioen gaan en/of de kinderen het nest zien verlaten is de belangrijkste aanleiding.

Gevolg: het clichébeeld van een 'vergrijzende kust' lijkt zich ook in de toekomst voort te zetten. Momenteel is bijna de helft van alle kustbewoners (43%) ouder dan 56 jaar. En een kwart (26%) is ouder dan 65. Ook de eigenaars van tweede verblijven blijken overwegend ouder dan 45 jaar, drie kwart is zelfs minstens 55 jaar oud.

"Soms krijg ik de indruk – en ik weet dat ik ook oud ben – dat ik hier al in een rusthuis zit. Gelukkig zijn er nog de vakantieperiodes, dan zie je wat jonge mensen en kinderen."

Er zijn senioren die naar zee verhuizen en daarbij bewust rekening houden met de mogelijke gevolgen van het ouder worden. Toch zetten de meeste deze stap zonder daar echt bij stil te staan. "Zorg is iets voor later". Als het dan zover is, duiken de problemen op. De huizen en appartementen aan zee zijn vaak niet aangepast aan een verminderde mobiliteit of zorgbehoefte. In bepaalde regio's aan de kust ontbreekt het aan voorzieningen en diensten om zo lang mogelijk zelfredzaam te kunnen zijn. Daarnaast is het voor pensioenmigranten ook belangrijk een sociaal netwerk uit te bouwen aan de kust. Wat als hun partner wegvalt? Met familie en vrienden in het achterland, op wiens hulp kan men dan nog rekenen?

"Je moet zelf naar de mensen gaan om contacten te leggen. Als men naar hier komt, moet men zich integreren."

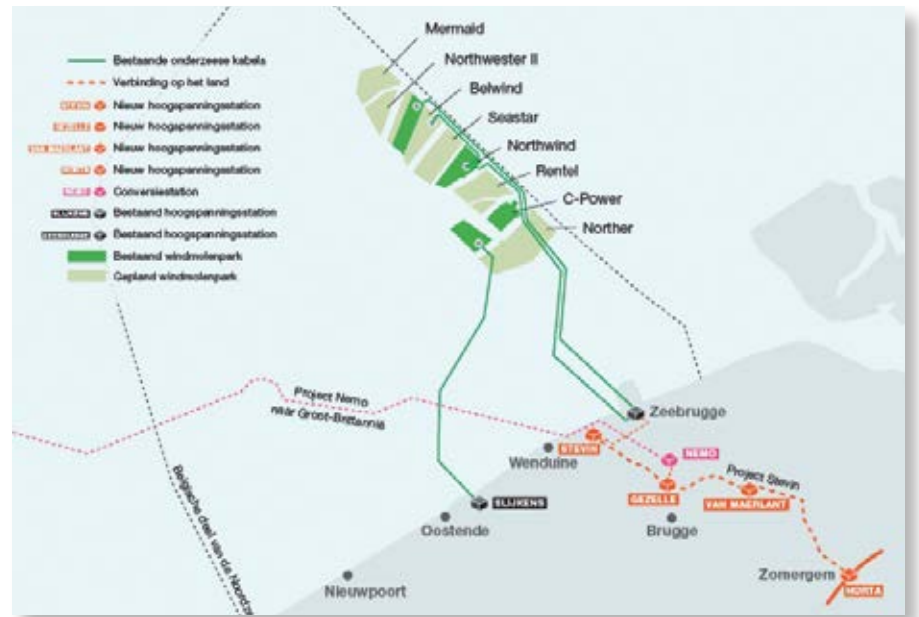
"Ik vind dat nogal confronterend. Ja. Als ze spreken over die homes en die voorzieningen. Ik dacht daar allemaal niet aan, tot je daarmee geconfronteerd wordt."

De huidige situatie aan de kust is die van België binnen 15 jaar. In 2030 zal meer dan een kwart van de Belgen ouder zijn dan 60 jaar. De kust kan daarom een voorbeeldrol opnemen. De vergrijzing als een troef zien en een op wonen en zorg gericht beleid voeren, is de boodschap.

Windmolens in de Belgische Noordzee

De windparken op zee zijn wel vaker stof voor gesprek. Hoge 'molens' vangen nu eenmaal veel wind. Wat er ook van zij, vandaag is hun aanwezigheid een realiteit en kun je ze bij helder weer in de verte aan de horizon spotten. Een stand van zaken.

Inplanting windmolengebieden in het Belgisch deel van de Noordzee, inclusief de kabelverbindingen met het land en verder landinwaarts © Elia

In 2008 startte het bedrijf C-Power met de bouw van het allereerste offshore windmolenpark op Belgische (zee)bodem. Het huidige C-Powerpark (54 turbines) bevindt zich op zo'n 30 km uit de kust, op de ondpte van de Thorntonbank. Ondertussen zijn er nog twee andere windparken operationeel: het park Belwind (56 turbines) en Northwind (72 turbines). Vijf bijkomende offshore windparken zijn gepland: Seastar, Mermaid, Northwester 2, Norther en Rentel. Na volledige realisatie van deze projecten, zouden de 8 parken samen een totale capaciteit van 2.200 MW vertegenwoordigen. Of een jaarlijkse productie van ongeveer 8 TWu (terawattuur of 1 miljard kilowattuur). Dit cijfer komt overeen met ca 9% van het totale Belgische elektriciteitsverbruik. Het komt in de buurt van het vermogen van twee kerncentrales.

Offshore wind heeft ook een prijs. Maar de professionalisering van de industrie én de opschaling in massaproductie van componenten en onderdelen, zorgde dat offshore wind qua kostprijs een spectaculaire val maakt. In een aantal buitenlandse parken – waar de staat het projectrisico dekte – is dit nu al het geval.

Deze vorm van energiewinning levert ook ontegensprekelijke voordelen op verschillende fronten. Windturbines op zee wekken zo'n 40 procent meer energie op dan windmolens op het vaste land. Op volle zee waait het namelijk harder, vaker en regelmatig. Daarnaast kan België zonder offshore wind onmogelijk zijn doelstelling voor hernieuwbare energie halen: het Europese klimaat-energieverdrag vereist hier tegen 2020 een cijfer van 13%. Van alle technologieën voor energieproductie heeft offshore wind trouwens de laagste CO₂ uitstoot. Ook vissen, krabben en kreeften blijken aangetrokken door het windpark. Een laatste maar niet minder belangrijk voordeel is van economische aard. De lokale installatie- en onderhoudsindustrie van offshore wind bloeit als nooit tevoren. In Vlaanderen ontstaat op dit moment een waardeketen aan bedrijven die als toeleverancier of dienstverlener voor de sector optreden. Offshore wind levert met andere woorden jobs. De Belgische kennis en knowhow (zowel projectontwikkeling, installatie, onderhoud) is dan ook uniek.

C-Power windmolenpark op de Thorntonbank

Ben jij waterproof?

Het lijkt een scène uit een griezelfilm: je gaat een eindje zwemmen in zee en na een tijdje wil je terug naar het droge. Er lijkt maar geen einde te komen aan de afstand die je aflegt richting strand. Dat strand lijkt tegelijk dichtbij en mijlenver verwijderd. Toch ben je een goede zwemmer. In de verte zie je de mensen als mieren. Hun geluiden klinken gedempt. Je raakt uitgeput en laat je lichaam steeds meer verticaal hangen. Je zoekt verwoed contact, je hoofd schreeuwt 'help', maar je keel zit dicht. Uiteindelijk hap je naar adem, je krijgt een slok binnen, begint te hoesten en zeewater raakt tot in je longen. Paniek. Met je hoofd achterover gekanteld en het water letterlijk aan je lippen. Je verdrinkt...

Jaarlijks sterven wereldwijd 500.000 mensen door verdrinking. Daarnaast overleven nog eens 500.000-2.000.000 getroffenen een verdrinking, wel of niet met blijvende ernstige schade. De meeste slachtoffers zijn kinderen en jongeren. Maar ook mannen, die vaker gevaarlijke situaties onderschatten dan vrouwen, scoren "hoog". Alcohol speelt een rol bij bijna de helft van de verdrinkingen. Ook de algemene toestand van een bader heeft zijn invloed: epilepsie- en hartpatiënten maken, net als mensen met een verstandelijke beperking, een grotere kans op verdrinking.

Hoewel er duidelijk kwetsbare groepen zijn, moet ook de geoefende zwemmer aan zee extra voorzichtig zijn. Verdrinking heeft meerdere mogelijke oorzaken. Meestal raken mensen vermoeid als een stroming hen verder van de kust doet afdrijven en zij tegen die stroming in proberen terug te zwemmen. Ook doet koud

water je spierkracht afnemen. Soms verliest iemand eerst het bewustzijn, waarna verdrinking volgt (25% van de gevallen). Een epilepsie- of hartaanval, of zich het hoofd stoten na te zijn uitgedegen op een strandhoofd, zijn mogelijke aanleidingen.

Ook hier geldt het spreekwoord: "Een verwittigd – lees: goed geïnformeerd – persoon is er twee waard". Niet de volledige kust kan het ganse jaar door bewaakt worden. Zwem dan ook nooit buiten de bewaakte zone, ook al oogt de zee kalm en ben je een goede zwemmer. Check de signalisatieborden en –vlaggen. En mijd zeker het zwemmen bij een strandhoofd.

Afval aan de kust

"België is Europees kampioen in sorteren" stond onlangs nog te lezen in de krant. Toch verdwijnt er jaarlijks aan de kust meer dan 56.000 ton afval in de afvalzak. Dit zorgt voor overvolle vuilnisbakken en overlast. Heel wat vuil komt op het strand en in zee terecht. De Vlaamse overheid en OVAM streven er daarom naar zoveel mogelijk afval te voorkomen of selectief in te zamelen en te sorteren.

De kustgemeentes legden al een lange weg af op het gebied van de reductie van restafval. In 1994 produceerden de kustgemeentes gemiddeld nog 462 kg restafval per inwoner. In 2010 was dit cijfer meer dan gehalveerd en gedaald tot 219 kg. Toch ligt dit cijfer voor 2010 nog ver boven het West-Vlaamse en Vlaamse gemiddelde, met respectievelijk 173 kg en 150 kg per inwoner. De Kempenaren zijn de beste leerlingen van de afvalklas. Ze produceerden in 2015 gemiddeld slechts 90 kilogram restafval per jaar.

Hou je van een propere kust, maak dan gebruik van de volgende tips:

- Sigaretje roken? Dump je peuk niet uit in het zand of de goot. Sigaretfilters bestaan uit plastic. Het duurt ten minste twee jaar voor de peuk is afgebroken, 12 jaar voor de hele kleine stukjes zijn opgenomen. Bij alle toeristische diensten kan je trouwens een strandbakje ophalen;
- Picknicken op het strand. Het kan ook zonder wegwerpbordjes, bekens en bestek. Frisdrankblikjes van aluminium moet je vooral recyclen, want het duurt 200 jaar voor ze afbreken. Ook op het strand zijn op heel wat plekken sorteereilanden met vuilnisbakken;
- Ook in je vakantiewoning sorteert je net zo goed als thuis. PMD-zakken koop je gewoon in de supermarkt. Terug naar huis – zet je afvalzak niet zomaar buiten, kijk na wanneer de ophaalwagen langskomt, of breng hem naar één van de afvalstraatjes.

- Aan zee waait het vaak, let op dat plasticjes en papiertjes niet gaan vliegen. De natuur doet er 20 jaar over om een plastic zakje te verteren en 75 tot 80 jaar voor chipszakken.
- De zee is ideaal om te fietsen en wandelen. Neem een herbruikbare drinkfles mee en denk er aan dat ook fruitresten niet thuishoren in de duinen. Teveel koeien sterven aan het eten van gemaaid blikjes en flesjes;
- Zie je ergens een stukje zwerfvuil of afval liggen, aarzel niet en neem het mee. Goesting om nog meer op te rapen? Sluit aan bij één van de talrijke initiatieven zoals de *Propere Strandlopers*.

PLASTIC IN DE OCEAAN

WIST JE DAT?
Meer dan 8 miljoen ton plastic afval komt jaarlijks in de oceaan terecht.
≈ één vrachtwagen per minuut

80% van het marien afval is afkomstig van het vasteland.

Plastic breekt zeer traag af in de oceaan. Het breekt af in steeds kleinere stukjes. Plastic deeltjes die kleiner zijn dan 5 mm worden "MICROPLASTICS" genoemd.

Grotere stukken plastic kunnen wilde dieren schaden via inslikking, verstikking of verstriking.

Opgeloste schadelijke stoffen in het water kunnen zich makkelijk hechten aan het oppervlak van plastics.

Microplastics kunnen opgenomen worden door filtervoeders zoals bijvoorbeeld sommige schelpdieren.

Hoewel sommige studies aanduiden dat microplastics momenteel geen groot risico vormen voor de mens, is bijkomend onderzoek nodig.

MET DEZE EENVOUDIGE STAPPEN KAN JIJ AL EEN

- GEBRUIK HERBRUIKBARE WINKELTASSEN
- GEBRUIK HERBRUIKBARE BORDEN EN METALEN BESTEK
- SPOEL NOOIT PLASTIC DOOR IN HET TOILET
- RECYCLEER PLASTIC AFVAL
- DRAAG STEEDS JE EIGEN DRINKFLES EN KOFFIEBEKER BIJ JE
- MIJD PRODUCTEN MET MICROBOLLETJES
CHECK HET LABEL - DOWNLOAD DE APP
GET.BEATTHEMICROBEAD.ORG/
- DOE EEN #2MINUTEBEACHCLEAN
HTTPS://BEACHCLEAN.NET/
- KIES VOOR VERPAKKINGSVRIJE PRODUCTEN OF VOOR BIO-AFBREEKBARE VERPAKKING
- CREËER EEN 'SEA CHANGE' OM DE OCEAAN TE BESCHERMEN:
HTTP://SEACHANGEPROJECT.EU/takeaction
- SPREEK EROVER VIA TWITTER:
#OUROCEANOURHEALTH

Voor meer info, zie: <http://seachangeproject.eu/MarinePlastic>

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 652844. This output reflects the views only of the author(s), and the European Union cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

SEA CHANGE
OUR OCEAN OUR HEALTH

Het nieuwe Zwin komt eraan

Vorige zomer opende het nieuwe Zwin bezoekers- en kijkcentrum ('Zwin Natuur Park') te Knokke-Heist zijn deuren. In 2019 zal ook de uitbreiding van het bestaande schorre- en slikgebied met 120 hectare zijn afgerond. De kaart hieronder toont o.a. de ligging van de huidige Internationale Dijk (zwarte stippellijn). Deze dijk zal plaats maken voor nieuwe natuur, wandel- en fietspaden, en diverse uitkijkpunten in het zuidwaarts uitgebreide reservaat. Met een gids kun je er op avontuur, over een vlonderpad of met blote voeten door slik en schor.

‘Plakpunten’ in het Zwin: terug van weggeweest

In 1986 zong de Amerikaanse popartiest Lionel Richie nog: "Oh, what a feeling, when we're dancing on the ceiling". En in de bijhorende videoclip demonstreerde hij dit, zonder zijn nek te breken. Zelf een kikker zou het hem niet nadoen. Ze mogen dan nog glibberig aanvoelen, aan glazen wanden kunnen ze zich niet hechten. Of toch?

Eén kikkersoort in ons landje maakt hierop een uitzondering: de 'plakpuut'. Officieel heet het diertje boomkikker, een naam die het niet heeft gestolen. Met zijn vijf centimeter klautert het behendig in struiken en bomen. Ook glazen wanden vormen geen probleem. Zijn geheim? Elk van de twintig teentjes heeft een wonderlijk zuignapsysteem.

Met zoveel vernuft kan onze boomkikker 's nachts veilig op stap in het struikgewas, op zoek naar allerlei insecten. Hoog en droog. Tijdens de paartijd (mei-juni) zoekt deze "Kermit" dan weer ondiepe veedrinkpoelen op, liefst weelderig met waterplanten begroeid en volop door de zon beschenen. Niet voedsel maar het vinden van een partner en van een aflegplaats voor de eitjes is het doel. Daarvoor zetten de mannetjes een grote mond op. Ze pompen lucht in een fors uitzettende keelblaas en produceren zo een kilometer ver dragend "kek-kek-kek-kek-...". Dé aanwijzing waar ze hun wittebroodsweken doorbrengen. Probeer je, op het geluid afgaand, nu zo'n kikkertje te vinden dan is de kans groot dat je van een kale nachtelijke reis thuiskomt. Van zodra je bij de donkere poel aankomt, verstomt het geluid. En de camouflage van het diertje doet de rest...

Toch zin in een date aan onze kust met dit bijzondere grasgroene kikkertje? Met wat geluk kan dat, zelfs overdag. Op een zonnige zomerdag in de onmiddellijke buurt van het Zwinreservaat (Knokke-Heist) tekenen ze present. De diertjes houden van een zonnebad en klauteren maar al te graag in een zongerichte braamstruik. Nauwelijks tien jaar geleden waren ze nagenoeg volledig uit Vlaanderen verdwenen. Maar dankzij natuurinrichting en vanuit nog gezonde populaties in Zeeland, zijn ze nu helemaal terug. In de omgeving van het Zwin verblijven nu weer honderden, misschien wel duizenden van dit zeldzame en fotogenieke kikkertje. Of hoe natuurherstel soms tot spraakmakende resultaten kan leiden!

Vis- en zeevruchten: de kleine lettertjes op de etiketten...

Goed nieuws! Sinds kort laat nieuwe wetgeving consumenten toe om bewuster te kiezen voor bepaalde visserij- en aquacultuurproducten. De etiketten wijzen hierbij de weg.

Als consument verwacht je duidelijke, niet misleidende informatie op de etiketten van etenswaren. Welke zijn de ingrediënten, waar is de vis gevangen of gekweekt en is dit op een dier- en milieuvriendelijke wijze gebeurd? Omdat je bij de aankoop van visserij- en aquacultuurproducten tot nu toe toch wat in het duister tastte, legde Europa eind 2014 nieuwe regels vast. Die bepalen wat verplicht op de etiketten moet staan. Deze nieuwe wetgeving dringt intussen langzamerhand door tot de Belgische markt. Check dus de kleine lettertjes!

Zo moet het duidelijk zijn welke soort vis in het pakje zit. Dit lijkt vanzelfsprekend. Maar door de veelheid aan synoniemen en dialectnamen in de visserijwereld is het – zelfs voor koks en ware foodies – moeilijk om door het bos de bomen nog te zien. Zo komen 'witje' of 'Franse tong' soms als 'tong' op de markt. Klanten veronderstellen dat het over de gegeerde 'gewone tong' (*Solea solea*) gaat, maar dit is niet het geval. Daarom dient vanaf nu zowel de officiële handelsbenaming als de Latijnse naam op het etiket te staan.

Men moet ook duidelijk weergeven of het product in het wild gevangen is of uit kweek voortkomt. Voor kweekvis kun je ook het land van productie terugvinden. Bij vis in zoet water gevangen is zowel de naam van het waterbekken, als van het land waar het product gevangen is, vereist. Voor wild gevangen vis dient het etiket de naam van het FAO- vangstgebied te vermelden. Bij vis gevangen in de Noordoost-Atlantische Oceaan, de Middellandse Zee of de Zwarte Zee moet ook het deelgebied op het etiket verschijnen. Niet als een mysterieuze code, maar als een gemakkelijk begrijpbare naam of met een kaartje of pictogram. Zo wordt het voor een bewuste consument met wat voorkennis mogelijk om in te schatten of de vis opgevoerd is uit een gezond of uit een overbevist bestand.

Of je nu vis en zeevruchten koopt in de supermarkt, aan het viskraam op de markt of in de detailhandel, het maakt niet uit. Op alle verse,

Interesse in de milieu-impact van de verschillende vismethoden en in hoe goed de soort het doet in elk van de vangstgebieden? Raadpleeg dan de 'Vis- en Zeevruchtengids': www.zeevruchtengids.org

bevoren, gerookte, gedroogde, gekookte, gezouten of levende vis, schaal- en schelpdieren en zeevieren zul je deze informatie, duidelijk aangegeven, vinden. Sommige wetenschappers en consumenten betreuren dat de regels voor bewerkte producten veel minder strikt zijn. Zo kan een blikje tonijn in de supermarkt, een gemarineerde scampi-brochette bij de traiteur of een 'pizza marinara' op restaurant nog altijd verkocht worden zonder enige vermelding van soortnaam, methode of gebied. Hier volstaat de vermelding 'vis'.

'Strandvondsten' een nieuwe praktische veldgids

In volle zomer is het strand 'bezaaid' met zon en rust zoekende vakantiegangers. Met wat geluk kun je er ook heel wat boeiende schatten treffen: prachtige schelpen die tegen papieren strandbloemen kunnen worden ingewisseld, witte kalken rugschilden van inktvissen, keramieken gegraveerde pijpenkopjes uit de 19de eeuw, en ga zo maar door. Of misschien ben je gewoon nieuwsgierig naar wat aan garnalen of kleine visjes in het net van de kruier of de Oostduinkerke paardenvissers belandt? Dan is de nieuwe veldgids 'Strandvondsten' een hebbeding!

Raar maar waar. Tot dusver bestond er in het Nederlandse taalgebied geen veldgids die je vlot de weg wees naar strandvondsten allerlei. Of de bestaande gidsen waren té specialistisch voor een doorsnee strandbezoeker, of ze bevatten vondsten uit een veel te groot gebied waardoor een leek in de veelheid zijn jongen niet meer vond. Maar daar is nu dus verandering in gekomen. Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), Natuurpunt en de Strandwerkgroep sloegen de handen in elkaar en vonden Stichting Kunstboek bereid mee in zee te gaan.

Het resultaat is een 340 pagina's tellende, praktische, rijk met foto's geïllustreerde veldgids die in juni 2017 van de drukpersen rolde. Auteur is Hans De Blauwe, Brugs brandweerman, verwoed amateur-bioloog en notoir strandkenner. Fotograaf van dienst is Misjel Decler. Bijna 500 verschillende mogelijke vondsten passeren de revue. Hun kenmerken, trefkansen, verschillen met gelijkende vondsten en allerlei weetjes komen aan bod. Je leert ook hoe je je vondsten ter beschikking kunt stellen van de wetenschap en hoe een natuurlijk strand eruit ziet. Het boek is verkrijgbaar bij de gespecialiseerde boekhandel.

Rondneuzen in historische kustkaarten: Oostende

Geïnteresseerd hoe onze kustlijn er vroeger uit zag en hoe deze geleidelijk geëvolueerd is? Wil je een zandbank of de situatie van een duinengebied opzoeken op een historische kaart? Meer dan 200 historische kaarten van de Belgische kustzone en de zuidelijke Noordzee, daterend uit de 16de tot de 20ste eeuw, zijn vrij beschikbaar gemaakt via de website HisGISKust. Hoogst waardevol is dat alle oude kaarten gegeoreferereerd werden ten opzichte van het huidige coördinaatsysteem. Zo tonen ze nauwkeurig hoe onze kust- en zeegebieden er vroeger uitzagen, en hoe ze gebruikt en genoemd werden. Op een eenvoudige manier kun je ze vergelijken met de huidige situatie.

De verandering die onze kustlijn in de afgelopen eeuwen heeft ondergaan blijkt uit de bijgaande kaart van Oostende. Deze kaart dateert uit 1652 en is van de hand van de vermaarde Nederlandse kaartenmaker Joan Blaeu. Joan bekleedde de post van officiële hydrograaf en kaartenmaker van de Verenigde Oostindische Compagnie V.O.C. Samen met zijn vader runde hij één van de meest vooraanstaande uitgeverijen ter wereld. Eén van hun werken was het *Tooneel der steden* met ruim 200 plattegronden van steden in de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden. De kaart hieronder geeft een impressie van het beleg van Oostende. De strijd duurde van 1601 tot 1604 en geldt als één van de meest legendarische belegeringen uit de Europese geschiedenis. In de 16e eeuw worden bijna de gehele Spaanse Nederlanden bekeerd tot het Protestantisme. Filip II

koning van Spanje aanvaardt dit niet en tracht het Katholiek geloof terug in te voeren en dit onder militaire dwang. Eén na één worden de opstandige steden "bekeerd". Alleen Oostende blijft nog over en wil zich niet onderwerpen. De Aartshertogen Albrecht en Isabella hebben de Nederlanden geërfd en willen kost wat kost Oostende heroveren aangezien dit de enige haven is van de Zuidelijke Nederlanden. De Spaanse koning slaagt er pas na 3 lange jaren en veel bloedvergieten in om de stad in te nemen.

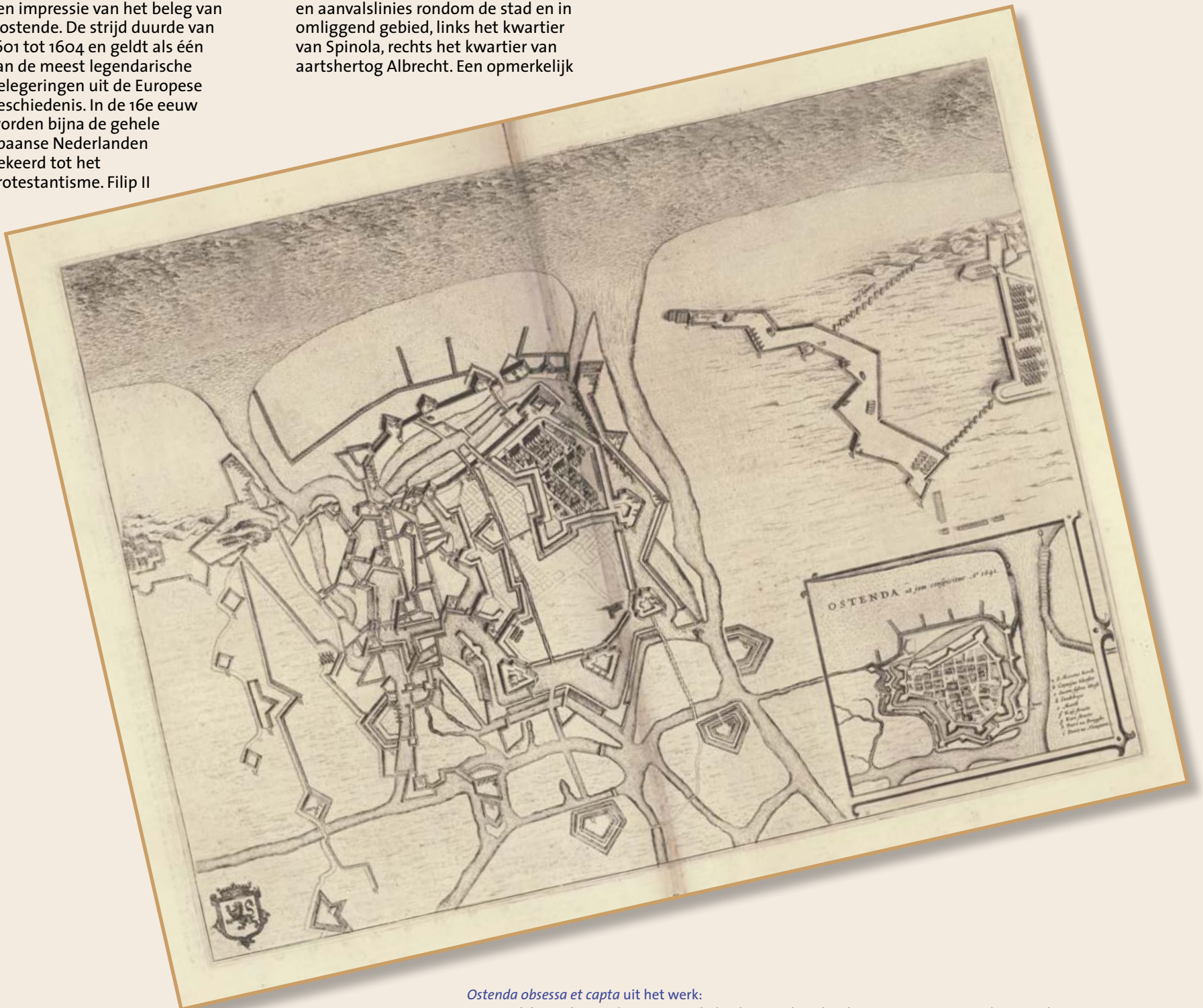
Op de kaart staan de verdedigings- en aanvalslinies rondom de stad en in omliggend gebied, links het kwartier van Spinola, rechts het kwartier van aartshertog Albrecht. Een opmerkelijk

gegeven is dat de kaart nog de oude vaargeul ten westen van Oostende weergeeft. Deze gaf toegang tot de toenmalige haven binnen de muren van de stad ter hoogte van waar vandaag de Van Iseghemlaan loopt. Daarnaast ziet men in het oosten de huidige vaargeul. Deze was ontstaan in aanloop naar de belegering toen men de dijk doorstak om het achterland van Oostende onder water te zetten als een natuurlijke barrière. In het krekengebied dat daarop ontstond werden verschillende vestingen gebouwd die goed zichtbaar zijn op de kaart.

Ten oosten van de huidige havengeul

werd eveneens een schans opgetrokken die de naam Luysbos droeg. Het is dan ook niet toevallig dat men vandaag de dag op de Oostendse Oosteroever aan de Halve Maan nog de Luisbosstraat aantreft...

Deze en alle andere historische kaarten van onze kustzone kun je vrij raadplegen op www.vliz.be/hisgiskust.

Ostenda obsessa et capta uit het werk: *Tooneel der steden van 's Konings Nederlanden, met hare beschrijvingen, Uytgegeven by Joan Blaeu.* (bron: Cultuurbibliotheek, www.vliz.be/hisgiskust).

Zit er een luchtje aan de zee?

Een dagje aan zee is gezond. Onder dit motto onderzochten Vlaamse wetenschappers het voorbije jaar de luchtkwaliteit aan onze kust. En wat bleek? In zeelucht zitten stoffen die ons immuunsysteem versterken. Nochtans betreft het gifstoffen, die afkomstig zijn van microscopisch kleine algen die in het zeewater leven. Hoe kan dat nu?

Al sinds de Oude Egyptenaren erkent de mens de heilzame effecten van de zee. De onbelemmerde zichten, de enorme watermassa, de zon én de 'gezonde zeelucht' trekken ons al eeuwenlang zeewaarts. Dat zeelucht gezonder zou zijn vanwege de hogere concentraties aan jodium blijkt intussen niet te kloppen. Daarvoor zijn de concentraties gewoon te laag. Wel vond men recent kleine hoeveelheden gifstoffen in de lucht, die ons, paradoxaal genoeg, mogelijks gezonder kunnen maken.

Het zit zo. Microscopisch kleine zee-algen maken die gifstoffen aan. Dat kan raar klinken want van algen weten we dat ze net als bomen vooral nuttige stoffen als zuurstof produceren. Toch bestaan er ook zo'n 100 algensoorten die schadelijke stoffen aanmaken. Die stoffen komen vrij in het zeewater. Mensen kunnen ziek worden wanneer ze vis of zeevruchten eten afkomstig uit gebieden waar zogenaamde 'schadelijke algenbloeien' optreden.

In het zeewater zijn deze gifstoffen gelukkig veel minder geconcentreerd dan in vis en zeevruchten. Wanneer de golven breken op het strand, katapulteren ze minuscule druppels zeewater in de lucht. Die lucht ademen wij bij een strandwandeling in. Met daarin kleine hoeveelheden van die gifstoffen. En wat blijkt nu? In plaats van schadelijk te zijn, zouden deze lage concentraties aan gifstoffen net een versterkend effect hebben op onze gezondheid! En ziektes als kanker, diabetes en ontstekingen mogelijk onderdrukken. Wordt vervolgd...

© Misjel Decler

De 'swash', op de grens van droog naar nat

Golven die op het strand rollen, iedereen herinnert zich vast een moment waarop het schuim van de zee je tenen raakte...

Je kunt ervoor vluchten of gewillig blijven staan, misschien gillend of eerder verlangend naar de volgende golf. Kleine kinderen vinden de 'swash' ("to swash" betekent "donderen, spetteren") fascinerend om naar te kijken. Maar de meesten denken er niet aan om ook maar een teentje in dat koude water te steken. Ook drieteenstrandlopertjes spurten aanvankelijk weg voor het aanstormende water. Maar zodra het water terugrolt, gaan ze in de achtervolging op zoek naar iets eetbaars. De swash brengt dan ook heel wat mee uit zee: schelpjes, zeewier, tot handschoenen en ander afval. Ze duwt deze voorwerpen zo ver mogelijk op het strand. Surfers gebruiken de swash om snel terug het strand te bereiken. Deze 'swash' kan erg sterk zijn, ze kan stukken strand wegspoelen. Aan de Belgische kust is het veelal een zacht geruis. Doorgaans volstaat het je broekspijpen net boven je enkels op te rollen.

© De Kievith

Gevaren van de zee: kleurplaat

SEAFETY FIRST NOG VEILIGER NAAR ZEE!

8 JUNI 2017

CC DE GROTE POST, OOSTENDE

WERELDOCEAANDAG

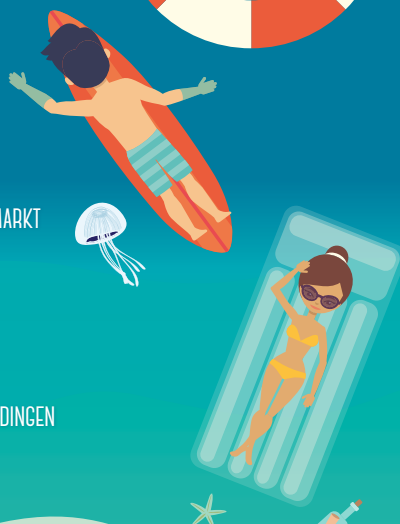
LEZINGEN - STAND-UP COMEDY - DEBAT - ZEEMARKT

JUNI-JULI-AUGUSTUS 2017

VERSCHILLENDE LOCATIES AAN DE VLAAMSE KUST

POP-UP ZOMERACTIVITEITEN

LEZINGEN - DOE-ACTIVITEITEN - EXPO - RONDELEIDINGEN

WWW.VLIZ.BE/SEAFETYFIRST

World Oceans Day

westtoer

VLIZ

west-vlaanderen
de gekleurde provincie

Colofon

Met deze Zeekrant willen het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) en de Provincie West-Vlaanderen boeiende weetjes voorschotelen aan eenieder die gefascineerd is door zee en kust. De Zeekrant wordt éénmaal per jaar, net vóór het zomerverlof, aan de kust verspreid op een oplage van 80.000 exemplaren. Je kunt gratis één of meerdere exemplaren bekomen door ophaling in het VLIZ: Wandelaarkaai 7, 8400 Oostende. Overname van teksten is toegestaan, mits bronvermelding.

De uitgave van de Zeekrant kadert in het Wetenschapscommunicatiebeleid van de Vlaamse overheid.

Redactie

Evy Copejans, Jan Seys

Verantwoordelijke uitgever

Jan Mees

Tekenplaat

Jacques Debroux

Foto's

VLIZ, tenzij anders vermeld

Vormgeving

Johan Mahieu & Marc Roets - Zoe©k

Druk

Roularta Printing nv.

Gedrukt op

UPM Matt 60 gr

Oplage

80.000 ex.

Met dank aan:

alle auteurs: Mieke Sterken, Evy Copejans, Nancy Fockedeij, Hannelore Maelfait, Hans Pirlet, Jan Seys

Vlaanderen
verbeelding werkt

RICHTING
MORGEN